

Referat fra møte i Kringkastingsrådet 11.11.04

Publisert: 19/1-2005 10:24

Møtet ble holdt i møterom 7/8 i Radiohuset på Marienlyst, og ble ledet av Kjellbjørg Lunde.

Dagsorden:

0900: Avspilling

0930: Den undersøkende journalistikkens vilkår i endring
Innledning ved programsjef Lars A. Kristiansen, Faktaavdelingen

1100: NRKs satsing på radiodramatikk
Innledning ved prosjektsjef Nils Heyerdahl

Radiodokumentar
Innledning ved prosjektleder Berit Hedemann

1215: Lunsj

1315: Programdrøfting
Kringkastingsjefen informerer
Eventuelt

Til stede fra rådet: Hallgrim Berg, Thorbjørn Bratt, Kine Hellebust (gjestende vara), Randi Karlstrøm, Hanne-Grete Brommeland Larsen, Kjellbjørg Lunde, Geir Mo, Kjellaug Nakkim, Per Arne Olsen, Nancy Porsanger og Solveig Torsvik.

Forfall: Roy Jacobsen – vara Bjørg Brusevold også forfall, Long Litt Woon – vara Ingjerd Egeberg også forfall, Paul Leer-Salvesen – vara Astrid Marie Wessel også forfall, Anne Kathrine Slungård – vara Henning Warloe også forfall, Bård Vegar Solhjell – vara Torbjørn Urfjell også forfall.

Til stede fra NRK: Kringkastingsjef John G. Bernander, kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti, radiosjef Nils Heldal, finans- og administrasjonsdirektør Tore Olaf Rimmereid, juridisk direktør Olav Nyhus, nyhetsredaktør Grethe G. Johnsen, nyhetsredaktør Per Anders Johansen, programdirektør Tormod Kjensjord og prosjektsjef Nils Heyerdahl.

Til stede fra sekretariatet: Rådssekretær Leif Stavik, førstekonsulent Margareth Humlen og referent Vetle Daler.

Den undersøkende journalistikkens vilkår i endring:

– Media blir ofte beskyldt for å manipulere virkeligheten. Det er en diskusjon som aldri bør stilne. Men det er også viktig å snakke om hvilke forsøk på manipulasjon media utsettes for og hva vi må gjøre for å stå i mot. Vi skal se at mengden manipulatorer og teknikker har eksplodert – og at det setter nye krav til innsats for å garantere for journalistikkens uavhengighet og informasjonens riktighet, sa Lars A. Kristiansen i sin innledning.

– Det virker som dere i NRK har et bevisst forhold til dette, sa Geir Mo i debatten som fulgte. – Men man hadde nok vært tjent med å være mer kritisk til måten man selv også manipulerer på. Journalister bruker selv mange av teknikkene til informasjonsrådgiverne. "Off the record", for eksempel, sa Mo, som også reagerte på at dekningen av mange politiske saker er avhengig at man finner en case, et "offer".

Kjellaug Nakkim mente at bevisstheten rundt dette er blitt større, og at det var lettere å "plante" informasjon tidligere. – For 20 år siden bar mediene større preg av "mikrofonstativ-journalistikk". Det er viktig at noen har råd til å drive med undersøkende journalistikk for å komme bakom dette, sa Kjellaug Nakkim, og fortsatte:

– PFU blir stadig viktigere, og NRK må holde sin sti ren, renere enn andre. Det har med troverdigheten å gjøre, folk stoler fortsatt mest på NRK. Fortsett med å bruke mye ressurser på dette! sa hun.

– Hva skal man tro på her i verden, som samfunnsborger? Det er spørsmålet jeg stiller meg, sa Thorbjørn Bratt. – Dette er en viktig diskusjon, og den er ikke svart/hvit. Her finnes ingen hvite riddere, sa han. – Av og til kan jeg bli usikker på hvor mye av en sak som er nyheter og hvor mye som er rent salg, sa han.

Kjellbjørg Lunde var enig: – Problemet er at så få har innsikt nok til å vurdere dette kritisk. Det er viktig for allmennkringkasteren å ha fokus på denne siden av samfunnsutviklingen – at man ikke tar alt for god fisk. Vi er litt naivt opplært til å tro at det som presenteres er gjort med gode hensikter. Det er viktig å ikke ødelegge troverdigheten som NRK har, men man kan nok ikke unngå å bli lurt en gang i blant, sa hun.

– Det er bra at dere jobber med etikken i forhold til dette. Tilstrekkelige ressurser er viktig for å kvalitetssikre informasjonen som går ut. Jeg ber om at det brukes dannelse og respekt for mennesker i den oppsøkende journalistikken, sa Hanne-Grete Brommeland Larsen. – Hvorfor er det bare negative gravesaker, hvorfor ikke snu det litt rundt og gjøre noen positive saker om det som er viktig for samfunnet, spurte hun.

– Dette er en viktig debatt i forhold til opinionsdanning i vårt demokrati, sa Hallgrim Berg. – Journalistikken kan snu retningen i politiske prosesser. For eksempel kunne enda flere steiner vært snudd i flyplass-saken, men avisene hadde ikke tilstrekkelige ressurser, eller de torde ikke. Hallgrim Berg var også skeptisk til måten mange saker blir presentert på ved hjelp av caser. – Istedenfor å legge vekt på ordlyden i et lovforslag, finner man et "offer" først, og begynner der. Ting presenteres i feil rekkefølge, mente han.

– Dette viser at pengemakta har mange sider, sa Randi Karlstrøm. – Det stilles store krav til fagkunnskap for ikke å bli manipulert. Ett område man er spesielt dårlige på er fiskeripolitikk, mente hun, og fortsatte:

– Nøytralitet finnes ikke. Vi må spørre oss: Hvem er journalistene? Hvilket nettverk har de? Blir journalistene lurt av rådgivere?

– Konkurransesituasjonen kan føre til at man vil vekke oppsikt snarere enn innsikt, sa Solveig Torsvik. – Hvem kan jeg stole på? Jeg tror at NRK har et fortrinn, men det er en stor utfordring også for dere, mente hun. – Hva betyr dette for samfunnsutviklingen?

– Vi kan ikke risikere at folk føler at vi lurer dem, påpekte kringkastingssjef John G. Bernander. – NRK og Politiet er de to institusjonene som har størst tillit i befolkningen. Det må vi ta vare på. Men dette er en risikosport – vi står til doms hver dag. Vi må utfordre både politiske partier, maktmennesker og økonomiske interesser. Og det er ubehagelig, sa kringkastingssjefen, og fortsatte: – Vi er ikke ufeilbarlige. Men det vi sier skal være sant. I det alt vesentlige skal vi få medhold i PFU, men hadde vi alltid fått medhold, hadde vi fått et problem i forhold til å være kritisk nok i journalistikken, mente Bernander.

– Vi må bli bedre, dyktigere og grundigere i vår metodikk, oppsummerte Lars A. Kristiansen. – Vi skal gjøre det med dannelse, med respekt for enkeltmennesket, og med åpenhet. Vi har ikke noe å skjule, kun et brennende hjerte for journalistikken, avsluttet han.

NRKs satsing på radiodramatikk:

– Som teater er Radioteatret svært spesielt. Det har ingen scene. Eller rettere: det har hundre tusener av forskjellige scener – hver enkelt lytters indre scene. Vi er et usynlig teater. Vi får ingen applaus. Vi får få, om noen anmeldelser. Vi får lite oppmerksomhet i en støyende og flimrende medieverden. Til gjengjeld kan vi skilte med 25 millioner besøk på årsbasis, sa radioteater-sjef Nils Heyerdahl i sin innledning.

– Det er bra dere satser på nyproduksjoner, særlig på krimtiden. Det var mye repriser en stund, sa Kjellaug Nakkim, som også roste flaggskipet "Hallo i uken". – Og "Frøken detektiv" har jo skapt en renessanse for bøkene. Jeg hører også på Markus og Diana, kunne hun fortelle. Randi Karlstrøm var på sin side opptatt av den lave andelen kvinner som skriver for Radioteatret. – Og jeg skulle gjerne sett enda mer dialektbruk. Men hvor kan jeg få tak i CD-ene deres? spurte hun? – NRK Aktivum selger CD-ene på nettet, i vår egen butikk her på Marienlyst, og via bokhandlerne, svarte Nils Heyerdahl. – For øvrig bruker vi mye dialekt hos oss, det er en fin måte å skille mellom personer på. Vi har blant annet laget barnehørespill i Førde, og slikt ønsker vi å gjøre mer av, sa Nils Heyerdahl.

Radiodokumentar – NRK-program i internasjonal toppklasse:

Redakjonsleder Berit Hedemann i P2s radiodokumentar-redaksjon innledet om arbeidet i redaksjonen. – Det går bra med oss for tida. Vi har vunnet flere priser, og vi har bra lyttertall. Snittet ligger på 80 000, men på gode lørdager har vi 160 000, fortalte hun. – Vi bruker virkeligheten som råmat, men bruker fiksjonelle virkemidler. Det er oppskriften, sa hun.

Radiodokumentar-redaksjonen ble etablert i 1989. – Da vi kom til internasjonale konkurranser i begynnelsen, sa de bare "å nei, ikke Norge igjen". I 1983 havnet vi på sisteplass etter Senegal. Men så begynte ting å skje, og i 1996 fikk vi Prix Italia ("verdensmesterskapet i dokumentar") for første gang. Siden har vi vunnet 4 "verdensmesterskap", 7 "europamesterskap", 4 "norgesmesterskap" og ett SKUP-diplom, fortalte Hedemann. – Det har vært en stor utfordring å få til dette. Vi vil lage gode programmer om vesentlige temaer som det er morsomt å arbeide med, og vi vil gjerne vinne noen priser. Vi er en luksusredaksjon, med 7,5 stillinger. Vi kan ta oss tid til å bruke 8 uker på hver dokumentar. Dette er et satsingsområde for Kringkaster og for Program Oslo, og det er veldig hyggelig for oss, sa Berit Hedemann, som har ansvaret for 25 nye radiodokumentarer i året. – Radio er opplevelse. Innsikt er å forstå noe med hjerne og mage. Vi lager filmer til lytterens egen skjerm. Radio spiller på den unikt menneskelige egenskapen at vi kan se noe for oss. Det spiller vi på.

Berit Hedemann kunne også avsløre at hemmeligheten bak suksessen er deling av kompetanse. – Deling er vanskelig. Folk holder gjerne på sine "hemmeligheter". Men vi har fått det til å fungere. Et av grepene vi har gjort, er et roterende årsverk, som Kringkaster og Program Oslo spleiser på. Det gjør at vi kan hente inn medarbeidere som får åtte uker hos oss for å lage dokumentar. Det positive med dette, er at de "gamle" lærer av de "nye", og omvendt, sa Hedemann, som delte inn dokumentarene i "klassiske" og "aktuelle". – Noen stor satsing på gravende dokumentarer har vi ikke nok ressurser til, men vi legger opp til en egen flate hvor vi kan prøve ut dette framover, fortalte redaksjonssjefen.

– Du må hilse dem som har laget programmet om Mari Boine. Det var helt fantastisk, skrøt Thorbjørn Bratt. – Det var en fantastisk produksjon. Jeg mistet munn og mæle, sa han.

– Radio funker i sjela di. Det er som når Hushovd sykler bra, og sykkelporten blir populær. Når radio vinner priser, blir prisvinnerne sett opp til, og talent avler talent, sa radiosjef Nils Heldal. – Vi har lyst til å få til flaten med aktuell dokumentar. Hvis gudene smiler til oss, får vi nok til det også, sa Heldal.

Programdrøfting:

Klage på innslag i Noen bedre 9/10

Programleder Tore Strømøy redegjorde for innslaget der ordet "krøpling" hadde skapt reaksjoner. – Jeg vil vise noe folk blir imponert over, noe man kan lære noe av. Jeg har aldri tenkt på at dette innslaget kunne oppfattes som handikap-hets, snarere tvert imot. Klagerne har hengt seg opp i ordet "krøpling", et ord som ikke er nedlatende i min dialekt. Dessuten brukte jeg det som et sitat fra mora til gutten. Jeg tror ikke folk oppfatter meg som hanikap-fiendtlig, sa Tore Strømøy. – Dette blir altfor detaljfokusert. Faren med dette er at ikke engang jeg skal tørre å ta opp temaet i frykt for å si noe feil. Når det er sagt, er jo de fleste av disse klagenes resultatet av en aksjon, hvor mange av klagerne ikke engang har sett innslaget. Man har hengt seg opp i ett ord, og ser ikke sammenhengen, mente Strømøy.

– Jeg blir provosert, det får være måte på hva man skal henge seg opp i, sa Geir Mo, som trakk følgende parallell: – Betyr det at NRK heller ikke kan sende fra OL fordi det fokuserer på vinnere, og diskriminerer de korpulente blant oss? Innslaget er bra, og klagerne bommer ikke bare på blinken, de er på feil skytebane, sa han. Kine Hellebust var enig. – Jeg har generelt liten sans for mennesker som reagerer på vegne av andre. Det vil alltid være noen som leter etter feil, sa hun, og fortsatte: – Faktisk kan bruken av slike ord virke ufarliggjørende. For eksempel har homofile selv tatt i bruk uttrykk som "soper" og "homse", slik at disse uttrykkene mistet sin negative klang, sa hun.

Hallgrim Berg mente klagen var "språklig interessant". – På min dialekt er det ikke noe nedsettende i "krøpling", "vanfør" og lignende ord. Det er derimot bra med språklige nyanser og mangfold. Alt skal være så "korrekt" nå for tiden. For meg er det bedre å si det som det er. Døv er døv, sa han.

Også Kjellaug Nakkim mente at klageren skyter over mål. – Men ordet "krøpling" er vel litt ute, i hvert fall i min dialekt. Det kan virke nedlatende. Men jeg tror foranledningen til klagen var at klageren ønsket å sette temaet på dagsordenen, mente hun. Hanne-Grete Brommeland Larsen var enig. – Dette faller på sin egen urimelighet. Jeg ville vært forsiktig med å bruke ord som "krøpling", men når selv den

involverte familien ikke mener dette er galt, ser jeg ingen grunn til å gi klageren medhold. Dette er jo egentlig en solskinnshistorie, sa hun. Thorbjørn Bratt fulgte opp: – Verdisynet i programmet er rederlig og varmt, og språkbruken er ikke diskriminerende i denne sammenhengen, sa han.

Kjellbjørg Lunde oppsummerte slik: - Rådet ser ingen grunn til å kritisere programskaperen for måten han presenterte vedkommende på, heller ikke språkbruken.

Klage på innslag i Lørdagsrevyen 9/10

– Dette er skivebom. Klageren gir uttrykk for en holdning der barn læres opp til at kotelettene kommer vakumpakket fra butikken, og ikke fra grisen. Dette er å pakke inn og skjule virkeligheten, mente Geir Mo. Hallgrim Berg var enig. – Dette har med kulturkonflikten by-land å gjøre. Barn burde snarere fått mer innføring i livsprosessene, mente Berg.

– Dette går vel mer på det å leke med et dødt dyr, det er noe uestetisk ved det, mente Kine Hellebust. – For øvrig må foreldre kunne ha sin mening, men jeg mener ikke det var galt av NRK å vise dette. Men det er noe unaturlig med å leke med dyret, fokus her burde jo være matauk. Jeg hadde nok dekket dette på en annen måte, sa hun. Thorbjørn Bratt var enig. – Det er ikke vanlig adferd å leke på et dødt dyr, med blod i håret. Men å ta med barn på jakt, er strålende. Det er altfor lite jaktstoff i NRK, og for mye ørretfiske fra Bærum med fjasete og moteriktige programledere, mente han.

– At det er en jente som leker, forsterker nok inntrykket, sa Randi Karlstrøm, som mente det er flott å involvere barn i jakt. – Men å ri på det døde dyret hadde ikke vi fått lov til da jeg var barn. Det er viktig å markere at slaktning er en alvorlig ting. Så dette var litt respektløst overfor elgen, men ellers var det et flott innslag, sa Karlstrøm. Nancy Porsanger fulgte opp: – NRK skal speile virkeligheten. Heldigvis lærer en del barn at tacoen har vært levende. Hvis det var sånn det foregikk, synes jeg ikke man bør redigere et nyhetsinnslag, mente hun.

– Det er viktig at NRK viser reportasjer om jakt og fiske. Samtidig reagerer mange på at det lekes med døde dyr. Dyr skal behandles med respekt, selv om de er døde, sa Kjellaug Nakkim. Også Kjellbjørg Lunde mente innslaget var godt. – Det er aldri noen som reagerer når voksne tramper på sitt trofé. Jeg tror for øvrig ikke barn på jakt har noe mindre respekt for dyr enn andre, sa hun. Kine Hellebust stilte spørsmål om ridningen var arrangert. – Jeg tror ikke barnet klatret opp der selv. Og da er det foreldrenes ansvar – jeg mistenker at tankegangen var "hei, nå skal vi ha det morsomt på TV, dere!", og det liker jeg ikke.

- Jeg skjønner reaksjonen. Men vi har bare fått ett brev om denne saken. Jeg kan ikke forholde meg til at enkelte foreldre mener at det er feil å ta med barn på jakt, svarte Dagsrevy-sjef Grete Johnsen.

Brev til orientering:

– Jeg er lite tilfreds med svaret på Israel-klagen, sa Hallgrim Berg, som etterlyste Midt-Østen-dekningen som eget tema. Han roste også dekningen av USA-valget. – Den var opplysende og mangefasettert. Og Joar Hoel Larsen er god, sa Berg.

Kringkastingssjefen informerer:

– Linsensen inflasjonsjusteres neste år. Det er ingen grunn til å henge med hodet for det, men det gjør at vi ikke har rom for nysatsingen på barneprogram som vi ønsket.
– Dekningen av den amerikanske valgkampen skal evalueres i morgen. Jeg føler at vi ga et bredere bilde av det USA som gikk til valg.
– Dagens næringsliv skriver at det knurres internt i NRK. Her skal det knurres – vi har et ufattelig mangfold av interesser som knurrer hele tiden, og det stimulerer kreativiteten. Det skulle bare mangle at ønskene om å skape overgår det vi har rom for i budsjettene. Oppslaget i DN var klippet fra intranettet vårt. Jeg tror flere vil engasjere seg internt hvis man vet at det ikke blir misbrukt offentlig.
– Kringkastingssjefen og kringkasterdirektøren skal besøke alle avdelingene i NRK innen mars for å luften ut ambisjoner og frustrasjoner
– Jeg vil gjerne skryte litt av den nye Dagsrevy-sjefen. Ofte får vi høre at vi løper etter de andre, men når det gjelder Quart-rettsaken var vårt valg at han som slapp buksene i retten ikke nådde opp hos oss, avsluttet Bernander.

Eventuelt:

Kjellbjørg Lunde ville vite om det varslede "doping-stuntet" til Kristopher Schau er avlyst eller bare utsatt. Kringkasterdirektør Kari Werner Øfsti kunne fortelle at forsøket med anabole steroider ble stoppet øyeblikkelig da det ble oppdaget, og at dette aldri vil bli realisert.

Flere av rådets medlemmer sa seg kritiske til at Kristopher Schau ble hentet inn til å lage programmer igjen. – Vi gjorde dette etter nøye overveielser. Vi ønsker å utvikle samspillet mellom radio og fjernsyn – at vi bruker folk i forskjellige kanaler. Dessuten kjørte vi etikkurs for "Et Norge i krig"-redaksjonen på forhånd. Hvor grensene går, er en løpende diskusjon vi har, sa Kari Werner Øfsti.

Kjellbjørg Lunde ønsket å ta opp tematikken rundt mediene som aktører i nyhetene. – Da en drapsmann rømte fra Ila ble offerets familie kontaktet av NRK uten at de visste om det inntrufne på forhånd. Det er kritikkverdig at NRK ringte familien og fortalte dem dette. Hvilken rolle skal journalister ha i slike sammenhenger? spurte hun.

– Vi ble enige om å ta kontakt med familien, og tok det for gitt at familien visste om det. Einar Lunde brukte lang tid på å snakke med dem i etterkant, fortalte Grethe Johnsen. – NRK har ikke for vane å oppsøke folk med ubehagelige nyheter. Vi gjorde ikke dette for å uroe.

– Her burde man sjekket med lensmannen først, mente Geir Mo.

Nancy Porsanger ønsket å ta opp debatten om økende bruk av sterke bilder i nyhetssendingene. – Kan man vise sterkere bilder i nyhetene enn i andre programmer fordi det er nyheter? spurte hun og henviste til gisseldramaet i Beslan. – Dette har vi tatt opp flere ganger, bl.a. har Magne Raundalen anbefalt at vi snakker om dette også for barn og unge, svarte John G. Bernander. – Disse bildene sendte vi forskutt, slik at vi kunne stoppet det hvis det ble for ille. Vi diskuterer disse tingene ofte, og det kommer inn bilder fra gisselsituasjoner som vi aldri kunne sendt. Erfarne utenriksmedarbeidere falt sammen i gråt da de så en del av bildene fra Beslan, sa Grethe Johnsen. Men bør man vise de samme bildene kl 15 og sent på kvelden? spurte Nancy Porsanger. – Vi har allerede beklaget at vi sendte en trailer om Beslan rett før Barne-TV, svarte Kari Werner Øfsti. – Vi klarer ikke å beskytte barna fullt ut, de kan jo bare zappe til en annen kanal som viser de sterke bildene, sa Kjellaug Nakkim, som også reagerte på deknningen av bilulykker. – Må man bekjentgjøre samtlige bilulykker som skjer her landet? spurte hun.

Hallgrim Berg ønsket å ta opp musikkpolitikken i P1. – P1 spiller stort sett angloamerikansk listepop, og det er manglende bruk av lokale artister i distriktssendingene. Jeg tror dette er et savn fra mange av lytterne. Mange blir ergerlige pga all humpe- og skumpemusikken, mente Berg. John G. Bernander og Kari Werner Øfsti lovt å komme tilbake til tematikken senere.

12.12.04

Vetle Daler